

ත්‍රිපිටකාගත දැනුම සංවිධානය

චූළ ධම්මාලෝක හිමි
FGS / L / MSSc / 2005/ 05

කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලයේ සමාජීය විද්‍යා පීඨයේ පුස්තකාල හා විද්‍යාපන විද්‍යාව පිළිබඳ
සමාජීය විද්‍යාපති පර්යේෂණ උපාධිය සඳහා ඉදිරිපත් කරන ලදී.

2010 දෙසැම්බර්

ප්‍රවේශ අංකය	689
වර්ග අංකය	

නිබන්ධ සාරාංශය

මෙම අධ්‍යයනයේ මූලික අරමුණ වූයේ ටේරවාදී ත්‍රිපිටකාගත ඥාන (දැනුම) සංවිධානය පිළිබඳ විභාගයක් කිරීම යි. බුදු සමයේ මූලාශ්‍රය හෙවත් පදනම වන ත්‍රිපිටකය සහ ශ්‍රී වර්ෂාධික කාලයක් නො නැසී පැවත ඒමට ප්‍රධාන හේතුව එහි අන්තර්ගත ඥාන සංවිධාන ක්‍රමවේදය වන්නේය යන උපකල්පනය මත පිහිටා මෙම අධ්‍යයනය සිදු කරන ලදී.

ඥාන සංවිධානය වර්තමාන පුස්තකාල හා විඥාපන විද්‍යා විෂය ක්‍ෂේත්‍රයෙහි ලා හදාරනු ලබන ශික්‍ෂණයකි. වර්ගීකරණය, සුවිකරණය, සාරාංශකරණය හා අනුක්‍රමණීකාකරණය ආදී ක්‍රමවේද එහි මූලිකාංග ලෙස සැලකෙයි. මෙකී මූලික ලක්‍ෂණ අතරින් වර්ගීකරණය හා සුවිකරණය යන සංකල්ප ත්‍රිපිටකාගත ඥාන සංවිධානය සඳහා භාවිත වී ඇති ආකාරය මෙම අධ්‍යයනයේ දී විස්තරාත්මකව සලකා බැලිණි.

පර්යේෂණ දත්ත සපයා ගන්නා ලද්දේ සමස්ත ත්‍රිපිටකයට අයත් ග්‍රන්ථ සමූහය දීර්ඝ වශයෙන් අධ්‍යයනය කිරීමෙනි. එකී මූලික දත්ත අදාළ විෂය ක්‍ෂේත්‍රය පිළිබඳව ලියැවී ඇති විවිධ මට්ටමේ ද්විතීයික මූලාශ්‍රය පරිහරණයෙන් පරිපෝෂණය කරිණි. විශ්ලේෂණ ක්‍රමවේදය සංසන්දනාත්මක එකක් විය. ත්‍රිපිටකාගත ඥාන සංවිධාන ක්‍රමවේදය එබඳු බටහිර ක්‍රමවේද, විශේෂයෙන් ම පුස්තකාල හා විඥාපන විද්‍යා විෂයෙහි හදාරනු ලබන ක්‍රමවේද හා සසඳමින් ප්‍රස්තුත සාධනයට ප්‍රයත්න දැරිණි.

ත්‍රිපිටකාගත ඥාන සංවිධානයේ අරමුණු ඇතැම් පාර්ශවයන්ගෙන් බටහිර ඥාන සංවිධාන අරමුණුවලට වඩා පුළුල් බවක් ත්‍රිපිටකය වර්තමාන ඥාන සංවිධාන ක්‍රමවලට සමාන ක්‍රමවේදවලින් සමන්විත බවත් ඇතැම් නවීන ඥාන සංවිධාන සංකල්පවල ප්‍රභවය ත්‍රිපිටකාගත ඥාන සංවිධානය තුළ දැකිය හැකි බවත් අධ්‍යයනයෙන් තහවුරු විය. ත්‍රිපිටකය පමණක් නොව සමස්ත බෞද්ධ සාහිත්‍යය ම වර්තමාන පුස්තකාලවල දී මැනවින් සංවිධානය කරනු පිණිස ත්‍රිපිටකාගත ඥාන සංවිධාන සංකල්ප භාවිතයෙන් නව ක්‍රමවේදයක් බිහි කිරීම සුදුසු බව අධ්‍යයනයේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් යෝජනා කර තිබේ.

ABSTRACT

The Main objective of this research is to examine the knowledge organization in Theravada Tipitaka. This study was done with the hypothesis that the major reason for the survival of Tipitaka, the source and foundation of Buddhism, for centuries is its methods of knowledge organization.

Knowledge organization is a discipline which is studied at present in library and information science. It is considered that the techniques such as classification, cataloguing, abstracting and indexing are fundamentals of knowledge organization. In this study it is discussed with details the concepts of classification and cataloguing that used to organize the knowledge in Tipitaka.

The data for research were gathered through in depth investigation of complete Tipitaka literature. That primary data were augmented by the data collected from secondary sources in deferent levels which have been written on the relevant field. The method of analysis was comparative. It was attempted to conclude the objectives by evaluating the methods of knowledge organization in Tipitaka with such methods in the West, especially those studies in library and information science.

This study reveals the following facts: With regard to some aspects, the objectives of knowledge organization in Tipitaka are broader than those of the Western knowledge organization methods and Tipitaka contains the knowledge organization techniques which are applicable to the present day contest also. It could be seen that the sources of some concepts of modern knowledge organization are in Tipitaka. Based on the finding of the study, it was suggested to develop a new method to organize not only Tipitaka but the entire Buddhist literature in libraries today by implementation of knowledge organization concepts that are found in Tipitaka.